

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
27 sept. st. v.
8 oct. st. n.

Ese în fiecare duminică.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 39.

A N U L XXIII.
1887.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Un dor.

Un dor par că frământă și-acum a mele gânduri,
Când stau cu tot aprópe de casa din trei scânduri,
Lccașul meu cel vecinic — și — al totului apus;
O dorule! aici pe mulți ai mai adus —
Pe mulți ai mai adus!

Și ce este viața? o nópte cu un vis,
O stâncă alături de-un abis,
Te sui cu greutate și mai cu greu scobori,
Că 'n vale e abisul și trebuie să mori —
Și trebuie să mori.

Un dor — ce dor să fie când treci peste pârlez
La capătul vieții? doresc să nu mor ađi,
Uite acésta viață cu trailul scurt și — amar
Tot pare că e dulce, — o dorule tálhar,
O dorule tálhar!

V. B. Muntenescu.

Praf și cenușă.

— Novelă. —
(Incheiere)

Este câteva zile sosi răspunsul Elenei, din care
cu órecare mulțămire cetia Sirian nedumeririle
ei și rugarea ca să se declare. De adădată nu
i-a scris Liviu, decât după ce au trecut doué sêptê-
mâni, lăsând cestiunea iubirii sale și mai incurcată,
vorbînd mai puțin de suvenirile trecutului și întrebând-o de cutări și cutare, lucruri indiferente pen-
tru ea.

Acésta epistolă avé să trecă pe Elena pe ne-
simțite din stadiul nedumeririi, în cel al ingrigirii, dela
care mai erá numai un paș pân' la desperare și încă
unul până la dispreț și ură.

La a treia scrisóre respunse Sirian abia numai
după trei sêptemâni trecute, scurt, în câteva șire, scu-
sându-se că nu-i pôte respunde la întrebările ce i
le-a pus, de órece i-a perdut epistola și asigurându-o
că își petrece de minune în Pesta.

Amară decepțiune după așteptarea cea îndelun-
gată! Tremură inima în biata copilă de descurajare,
când ceti frasele reci și laconice ale iubitului seu, în-
șirate cu un indiferentism aprópe inrudit cu descon-

siderare. Ore întregi plânga singură în odaia ei și
sêra nu puté adurini până târđiu de durerea ce o
copleșise. De nenumerateori ceti epistola lui Liviu
din cap până 'n slêrșit, ca să descopere o schintee
de sentiment în ea, ca se afle cumva, că s'a înșelat,
că temerile ei sânt nebásate. Zadarnic, căci sufletul
ingrijat nu puté să scóțá din literile mórte nici o
mângâiere.

Dar o inimă ce iubeșce este admirabilă în op-
timismul seu. Cu tóte că i se impune adevêrul du-
reros într'un mod nendoiós, ea nu-l crede, nu-l pôte
crede, îi trebuieșce ceva palpabil, categoric. Așá și
Elena.

După câteva zile și nopti chinuite s'a decis
pentru pașul din urmă. L'a rugat să-i respundá cate-
goric, să-i spună în față, că nu o iubeșce și ea va
suportá durerea mai ușor, decât în nedumerita de-
sperare, în care se aflá. El să fie franc față cu ea,
ea-i va fi mulțámitoare și nu va 'ncetá de aceea nici
când a-l iubi.

Timpul erá dar sosit.

Acum avé să urmeze lovitura din urmă. Êr
Liviu Sirian simțea că 'ncep să-l părăsescă puterile,
că nu are inimă destulá a i-o da. O ferbințelá bol-
naviciósă îl cuprinse 'n tot trupul; cu buzele uscate
de sete și ochii sticliți de agitațiune ședea la mész.
I lipsea curagiul să scrie ceea ce trebuie să scrie ne-
apêrat. Ar fi voit în momentul acesta să se zgudue
lumea din temelile sale și să-l zdrobescă praf și ce-
nuș, ér praful și cenușá să se risipescă în vêzduh,
să ajungá la Elena și să-i spuná înainte de ce ar
muri ea: »N'a grăit adevêrul, te-a iubit totdeuna fer-
binte! Êrtá-!«

Dar natura își urmă cursul seu firesc, pe care
umbletul cel apatic monoton al orologiului de pe pă-
rete par' că voiá să-l imiteze. Ridicul! Pentru ha-
lucinările lui să piérá o lume întregá?

— Sórtea a voit așá, — trebuie să se 'mplinescá
— borborosi frânt trupeșce și sufleteșce Liviu Sirian
și sigilá urmátórea epistolá, la care a lucrat 48 de
ore chinuit de-a rëndul:

»Stimatá domnișórá!

»Primindu ve epistola din urmă, me grábesc a
respunde, ca să ve scap din nedumerirea, în care eu
nici când n'am avut de cuget a ve ținê.

»M'ați rugat să fiu franc. Eu ve 'mplinesc acésta
rugare, de și mărturisesc că cu regrete.

»Atát din purtarea mea față cu dvóstre, cât și
din epistolele ce v'am adresat, am cređut a ve fi
convins pe deplin, că curtoasia mea nu se pôte tacsá

ca isvorită din iubire, ci numai din stima ce o aveam cătră stimata dv. familie și persôna dv. în special. Nu puté fi vorbă la mine de relațiuni de amor cu dv., în vreme ce — m'ați rugat să fiu franc, v'o comunic — inima mea e legată de o pestană, față cu care sânt angajat de mai mulți ani de zile.

•Comunicându-ve aceste cred a-mi împlini o datorință, ce mi se impunea pentru liniștirea dv. Semnez cu totă stimă

Liviu Sirian.*

Aprôpe nimic nu eră adevărat din totă epistola. El n'a avut în viața sa relațiuni cu vr'o femeie. N'a iubit decât numai pe Elena. Și acum se vedea constrins de împregiurări a se nimici pe sine pentru a-i asigura viața, a i-o asigura în modul acesta dureros și pôte nimicitor.

Sub povara gândurilor sale, își luă Sirian mecanicește pălăria; eși pe stradă și aruncă epistola în lădița de postă. A tresărit odată din cap până 'n tâlpi când a auđit-o cađend înlăuntru și palid ca mórtea șopti cuvintele biblice :

— S'a sêvêrsit.

V.

Nu 'nțelegea dómna Sirian de ce Gelineșcii dela un timp încóce se purtau față cu dênșa cu totul altfel ca până aci. De o 'ntelniă Gelinescu pe stradă se mărghinea a o salută, dar nu o mai petrecea ca mai nainte. Elena nu a mai venit de o lună pe la dênșa, ca să-i cetescă din psaltire și sinacsarele minunate ale unui minei îngălbenit de vreme; ér Liviu i-a fost scris de curénd erăș o epistolă, în care a rugat-o ca de obicei, să împărtășescă sălutări la Gelineșcii și în special dșorei Elena. O apasă la inimă pe dómna Sirian, că nu are cui să-i comunice tóte amênuntele, ce i le scriă fiul seu iubit.

Și eră mare consternațiunea la Gelineșcii.

Intémplările sêptemănilor din urmă au iritat și schimbat firea blăjină a Elenei cu mult pré evident, decât să fi putut ea păstră secretul celor intémplesse înainte părinților sei. Gelinescu și soția sa erau adênc mähniți asupra loviturii vătémătore ce le-a atins într'un mod atât de necruțator fiica și astfel familia. Deși convinși, că dómna Sirian nici nu viséză de secretele fiului seu, totuș încungiurau contactul cu dênșa, temédu-se să nu fie siliți a-i comunica șcirea nimicitore, că Liviu are relațiuni în Pesta cu cine șcice ce persônă obscură.

Scopul lui Sirian eră ajuns. Elena, vătămată în sentimentul cel mai candid al unui amor curat, se revoltă în internul seu; și 'n locul nesfêrșitei iubiri, se 'ncuibă 'ncetul o aversiune, împreunată cu dispreț față cu el. Dar precum orice revoluțiune, care schimbă vehement o stare învechită de lucruri, nu se pôte petrece fără de zguduiri, astfel și reacțiunea momentană ivită în peptul Elenei, i-a zguduit totă firea. Copila veselă și naivă deveni nervosă și seriosă, societatea amicelor o genă, petrecea bucuros singură cu lacrimile sale de durere și indignare.

ÉR schimbarea acésta momentană n'a putut să remănă necomentată de gurile ômenilor. Câte o vorbă scăpată de ea față cu amica cutare, câte o conversație între părinții sei ascultată de vr'o servitóre din casă, trecură 'ncetul cu 'ncetul din gură 'n gură și în scurt orașul întreg șcica intémplesse, ilustrată cu o grămadă de amênunte picante.

Și astfel n'a putut se remănă tăinuită nici înainte dómnei Sirian. Fără să vrei a auđit niște vorbe, niște șopte, cari se refereau la fiul ei, dar pe cari nu le înțelese bine, — nu a cutezat a le înțelege. Cu tóte aceste, o témă nehotărită o cuprinse, o témă,

potențată prin purtarea cea plină de rezerve, ba chiar respingătore a Gelineșcilor.

În scurt neliniștea ce o mistuia îi deveni insuportabilă și pregătită la ori-ce, își făcú trei cruci și cu un oftat de rugăciune, se duse pân' la Gelineșcii.

Dómna Gelinescu o primi cu veselie atât de falsă, încât neplăcuta surprindere ce i-a cauzat visita dómnei Sirian, trebuia să se observe.

Din una 'ntralta, conversația trecú la Elena, mai în urmă la Liviu. Un neastêmpăr o cuprinse pe dómna Gelinescu, care creșcea, cu cât vedé privirile pline de desperare ale amicei sale, cari nu o scăpau nici un moment din vedere.

Dómna Sirian o prinse de mână.

— Mario, spune-mi ce s'a intémplesat. Tu vrei să ascunđi un secret mare dinaintea mea. Te rog, spune-mi-l cât de trist, cât de dureros a fi. Sânt preparată la orice.

Dómna Gelinescu nu se mai putú stăpâni. Erumpse într'un plâns sgomotos, ascunđendu-și fața într'o batistă albă.

— Nu me întrebă, nu me întrebă, — borborosi înădușită de lacrimi într'un târđiu.

— Pentru Dđeu Marioră! spune-mi ce s'a intémplesat! Lacrimile tale me omóră. Spune-mi! Spune-mi!

Dómna Gelinescu scóse cu mână tremurătore o hărție împăturată din buzunariu și i-o dete.

— Ceteșce!

Era epistola din urmă a lui Liviu adresată Elenei. Ochii lugeau cu gróză peste scrisóre cunoscută. Fața palidă deveni din cea în ce mai roșie.

»... cu o pestană... de mai mulți ani de zile... Aci ochii ei se întunecară de sângele ce i băté în feță. Scrisórea-i cađú din mâni: dómna Sirian se strinsă de inimă și cu un țipet scurt și ascuțit a picat în brațele amicei sale.

La strigătele dómnei Gelinescu alergară toți căsenii în odaie, fără să mai pótă inse bágă în membrele cuprinse de un tremur agome erăș viața.

Medicul adus cu grăbire constată numai mórtea 'n urma unei apoplecsii de inimă.

Âncă 'n ziua aceea primi Sirian șcirea telegrafică și plecă spre casă, pe suflet cu totă urgia nenorocirii sale. Cu pălăria pe ochi și învêlit în paltonul seu pân' la urechi, sta ascuns de privirea ômenilor în colțul unui cupeu, nemisecat, rece, ca un stan de petró, singur numai perdut în noianul desperării.

Cupa amară se apropiă de fund.

După o nópte fără somn sosise Liviu și întră zdrobit în casa mortuară, ascunđendu-și ochii în mâna stângă. Nu avé destul curagiu să se uite odată la mama, ucisă prin păcatele lui. La picórele coșciugului i se înfrânseră genunchii și amuțit de durere remase răzimat cu capul de pânura cea négră timp îndelungat. O singură lacrimă nu a vêrsat, un singur suspin n'a eșit din peptul lui. Din petró numai toiagul lui Moise a putut scóte apă.

Abiă într'un târđiu se sculă să sărute mânilor și fruntea mórtei. Ér trásurile lui erau atât de infiorătore, încât Elena, care asistase plângénd la scena mută, tresări de spaimă. Liviu o vêđú și se cutremură în tot trupul. Simțea că nu pôte să stee 'n față cu ființa aceea, care trebuia să fie adênc mähnită asupra lui.

Cu pași repeđi părăsi deci odaia...

După câteva minute se auđiră din odaia din dreapta doue 'mpușcături.

Elena alergă să vedă ce este.

Liviu Sirian zăcea în sânge pe pädiment, ținénd încă 'n mână revolverul, cu care își trase doue focuri în pept.

Elena, care din momentul când îl revădu la coșciugul dómnei Sirian, îl iertase, cădu lângă el.

Er el își mai deschise odată ochii și șopti cu o voce mórta:

— Elenă... te-am iubit totdeuna... numai pe tine... Értă-me... Rógăte pentru mine...

Cupa suferințelor eră gata!

Liviu Sirian s'a întors in ce a fost: — praf și cenușă.

Virgil Oniț.

Poiana Negrii.

(Legendă.)

Bogat fôrte bogat eră Negrea Basarab. Și nici nu avea cum să nu fie bogat, după ce el eră domn și stăpânitor peste una din cele mai frumoșe și mănóse țeri românești, adecă peste Moldova. Dar totă bogăția, tote moșiile și comorile sale nu plătiá nemică in asemênare cu fiica Neagra.

Strebătuse de mult faima despre avuția lui Negrea prin tóte țerile de prin impregiurime, inse vestea despre Neagra și despre frumuseța ei se duse și mai repede și ajunsé și mai departe.

Nu-i vorbă, mai eră și alte Moldovence frumoșe și multe dintre dênsele chiar fôrte frumoșe, dar ca Neagra nu eră nici una. De aceea Românii, supușii lui Negrea Basarab, ori și când și la ori și ce întem- plare vorbiá cu însuflețire de dênsa și se faliá că țera lor are un odor atât de scump.

In chipul acésta apoi vestea despre Neagra și frumuseța ei se lăți din ți in di tot mai mult, până ce in sfêrșit ajunsé și la urechile fiilor de cari și impêrați nu numai de prin țerile invecinate, ci și de prin cele mai depărtate.

Și de-acuma inainte, după ce i s'a dus vestea in tóte părțile, — dá Dómne bine! — nu eră mai nici o ți, in care să nu fi venit câte un fecior de craiu seu impêrat să o pețescă pe Neagra.

Inse Neagra, cu tóte că mulți dintre feciorii ce-o pețiră eră din viță bună și destul de frumoși ca să-și pótă alege unul pe placul ei, nu voi să se măríte și să se despărțescă de părintele seu și nu voi cu atâta mai mult, cu cât că toți cei ce-o pețiră eră de viță străină și ea, ca o româncă adevêrată, își puse in gând ca, decă a fi să se măríte vre odată, să se măríte numai după un fecior din neamul ei și nici când după un străin, știind prea bine că străinul, de l-ai pune chiar și-n sin, tot străin remâne. De aceea, de câte ori veniá vre un pețitor s'o cêră, ea totdeuna spunea tătâneseu: ba că nu i-a sosit încă vremea, ba că cutare e dintr'un neam nepotrivit cu neamul ei, ba că nu-i place, ba că-i una, ba că-i alta, numai să scape de dênsul.

Și tatăl seu, pentru că o avé numai pe dênsa, și o iubiá mai mult decât lumina ochilor sei. totdeuna o lăsá in voe, până ce ș-a alege ea singurá unul după plac.

Dela un timp inse, vêdând feciorii, carii o pețise și carii cu dragă inimă ar fi luat'o nu numai pe dênsa de soție, ci și Moldova și tóte comorile lui Negrea Basarab, se făcură din ți in ți tot mai in-drásneți, până ce in sfêrșit trimise prin solii lor cuvânt lui Negrea, că decă nu li va da pe Neagra de bună voe, ei se vor sculá cu tótă óstea asupra lui și i-or luá-o cu puterea.

Acuma se mai inaspri și Negrea și dise intr'o ți fiicei sale să nu mai facă atâtea marafeturi, ci să-și alegă odată pe unul, că de nu-și alege pe nime și de

nu se mărítă mai de grabă, e reu de dênsul, e reu de țera sa, și mai reu póté să fie de dênsa, căci ecă ce i-an spus solii, că vor face pețitorii ei, decă nu și va alege nici pe unul dintre dênșii.

Neagra, auđind acésta veste, spuse tătâne-seu, că până atunci nici odată nu in-drásnise ai spune, i spuse adecă că ea mai de grabă s'ar fi mărítat după un fecior de român ca și dênsa și de aceea a tot amânat de pe o ți pe alta, respingând pe toți pețitorii, căți i-a avut. Er acuma nici atâta nu se va mărítă nici după unul din căți a cerut-o, căci decă s'ar mărítă după unul, atunci de bună sémă s'ar supêră celalalt și tot n'ar fi bine, pentru că lor, după cum vede ea, nu li-i atât atâta de dênsa, cât li de averea tătâne-seu.

Nu-i plăcú lui Negrea respunsul acesta, de fel nu-i plăcú. Dar ce eră să facă?... s'o măríte cu de-a sila după cine nu-i place și încă după un străin?... Nu-i da mâna să facă un lucru ca acesta, căci una eră fiica lui și aceea eră Neagra cea dragálașă. Și pentru Neagra mai de grabă ș-ar fi dat capul, de cât i-ar fi făcut vre o neplăcere. De aceea el n'o silí ci numai o sfátui, o indemnă, că dóră o póté induplecá. Er in urmă, vêdând că nici cu sfatul nu póté s'o scótă la capêt, i dete pace.

Că nu vré Neagra să se măríte după nici unul dintre feciorii, căți au pețit-o, asta nu-i scotea lui Negrea mulți peri suri in cap. Alta eră inse acuma ce-l mănca și care-l puse pe gânduri, eră adecă aceea: cum să scape de mânia pețitorilor fiicei sale, dintre carii mulți eră mai puternici decât dênsul și mult reu putea să-i facă.

Și de ce s'a temut Negrea mai tare, tocmai de aceea n'a scăpat.

Pintre pețitorii, cari au cerut pe Neagra, eră și feciorul unui domnitor peste un popor păgân, sêlbatic și fôrte reutácios, care nu de mult venise din părțile resăritului și incepú a cutrierá și a prădá țerile de prin părțile nóstre. Și tocmai feciorul acela, care avea o infățișare mai uritá și o purtare mai in-drásnêță decât toți ceilalți pețitori și pe care Neagra nu puté să-l vêdá in ochi, dar încă să se mai măríte după dênsul, stâruiá mai tare pe lângă Negrea ca să-i dee pe fiica sa de soție. Er in urmă vêdând, că Neagra nu-l voeșce și tatăl seu n'o sileșce, se făcú pará de foc asupra lor și asupra tuturor supușilor lor și intorcându-se in-drépt de unde a venit, resculá intreg poporul, care îl conducea tatăl seu și puindu-se in fruntea lui se porní fără intârđiare asupra Moldovei, prevenind prin acésta pe toți ceilalți pețitori.

Negrea Basarab, auđind despre cele ce i se pregătesc lui, fiicei sale și intregei țeri, chiemá de grabă pe toți sfetnicii sei la sine și se sfátui cu dênșii: ce ar trebui să facă și cum să se apere de dușmanii, ce-i amerintă.

Sfetnicii, după ce cumpeniră tóte impregiurările, diseră: să apuce și ei armele la mâná și cu mic cu mare, cu tinêr și bêtrân, toți până intr'unul se iêsă inaintea dușmannului și să nu-l lase a intrá in țeră.

Și cum se puseră in cale așa și făcură.

Până in câteva zile mai tótă Moldova eră resculată.

Și Neagra, Neagra cea gingașă și frumósă încă se inarmá și, incăleacănd pe unul dintre cei mai infocați cai, se porní și ea alătura cu tatá seu in po-triva dușmannului, dicând că decă a venit trebu până la atâta, apoi ori ea, ori protivnicul seu, din doi unul trebue să remâe mort pe câmpul de luptă.

Tatăl seu dintru început nu voi nici decum s'o lase a se băgá singurá in primejdie. Mai pe urmă inse, induplecat prin rugămintele și lacrimile fiicei sale, n'are ce face... trebui s'o lase.

Mulți ca frunza și crunți ca nișce fiară sêlbatică eră păgânii, ce se apropiară și prinseră a intră ca nișce lupi turbați în Moldova și mânîa lui Dumnezeu eră ce făcea pe unde trecea.

Dar și Românii, cum vedură că nu e lucru de sagă, că păgânii n'a venit cu scop numai d'a răpi pe Neagra, ci de a li luă și țera. Incepură a se luptă cu dênșii ca nișce lei infuriati când se ved amerințați în însuși culcușul lor.

Și unde lupta mai amarnică și invălmășagul mai mare, acolo eră și Neagra de față alătura cu tatăl seu și cu cei mai voinici luptători, secerând mereu ca într'o holdă în dușmani și căutând ne'ncetat cum ar puté pune mâna pe crâncenul ei protivnic. Dar eră că dela un timp dă cu ochii de dênșul și cum îl zăreșce în mijlocul unei cete de luptători dușmani, se repede ca o segétă asupra lui și . . . mai de grabă de cum își pôte cineva inchipui, i retéză capul cu sabia și c'un zîmbet de biruință se 'ntorce apoi în mijlocul soților sei.

Acéstă faptă cutezătoare a Negrii infuriă și mai tare pe dușmani și mai ales pe capul lor. Adecă pe tatăl feciorului omorit de dênșă, care așisderea se află în resboiu. De aceea lupta, ce s'a escat acuma între păgani și Români, a fost pe de-o sută și pe de-o mie de ori mai inverșunată și mai crâncenă de cât mai nainte, căci dintr'amêndoue părțile pică luptătorii cum pică tòmna frunzele, când le suflă vântul.

Dar etă că nu trece mult timp la mijloc și-o săgétă păgânescă vine repede și se opreșce în șoldul drept al lui Neagra.

Negrea, cu totă țaria și bărbăția sa, cum îi nimeri săgéta dușmană, care străbătuse până la os, nu se putu mai mult tiné pe calul seu. Durerea cea crâncenă, ce-i căsună rana și pierderea sângelui ce țîșniă dintr'ênșă, îl ameti de cap și cădă fără conșciință de pe cal jos.

Neagra, care, după cum am spus, eră nedeslipită de tatăl seu, cum îl vedă pe acesta cădënd, sări de grabă jos, îl apucă de subsuori și cu ajutorul unor ostași, carii asemenea săriră să-l ridice, îl urcă pe calul seu, se sui și ea călare și . . . de acuma înainte uită de luptă, uită de tôte, . . . grija ei cea mai mare eră scăparea tătâne-seu, care zăcea leșinat în brațele sale.

Dușmanii, vedënd că Neagra a luat pe tatăl seu și-a fugit cu el, se luară la fugă după dênșă, voind numai de cât s'o prindă.

Dar Neagra, până ce au străbătut păgânii, carii s'au luat după dênșă, prin mijlocul unei cete de Români, ce li se puse în cale, ajunsese acuma departe. Ea a fugit, cât a fugit și mai repede și mai incet, adecă după cum pôte să fugă un cal împovorat cu doue trupuri omenesçi. Și 'n fuga ei numai de doue ori s'a oprit locului: odată lângă un părâu, unde a spêlat și a legat rana tătâne-seu, care până atunce nu se deșteptase din leșin, eră a doua oră lângă un stog, unde a poposit și a nutrit puțin calul, care nu mai puté fugi de asudat și vlăguit ce eră. De aice apoi, vedënd ea că nu-i chip să se întorcă cu tatăl seu acasă, după cum își propuse la început, pentru că dușmanii se ținea morțiș de dênșă, apucă drumul spre munți și ca să n'o ajungă prigonitorii, dete pînteni calului ca să-și mai indesescă pașii. Dar de astădată n'a găcit-o bine, căci calul încordându-se și fugind mai repede de cum i iertă puterile, cum ajunse și intrase într'o pădure de sub pôlele Cârpaților, cădă de-odată jos și nu se sculă mai mult.

Vedënd Neagra că credinciosul ei cal, în care avé cea mai mare nădejde de scăpare, nu dă nici un semn de viață, incepă a tremură ca varga, credënd-

du-se atît pe sine cât și pe părintele seu pentru tôteuna pierduți.

— Nu te teme, draga mea! — dîse Negrea, vedënd pe fiica sa că s'a făcut galbană ca cêra de spaimă, — căci de-acuma înainte păgânii, chiar decă ne-ar urmări și mai departe, nu ni-or puté da de urmă.

— Bine-ar fi, când ar fi așa cum dîci dta — response Neagra tremurând, — dar tare me tem că ei ne-or ajunge și atunci . . . ce vom face? . . . De mine, ca de mine, puțin îmi pasă de viață, căci nu-s mai mult de cât o femeie, dar când te ved pe dta cât ești de slab și că nu te vei puté luptă cu dênșii, fiori reci îmi trec prin tot trupul. Ș-apoi mai este încă și alta la mijloc, care me inspăimintă când numai îmi aduc aminte, mai e adecă și aceea că decă, ferescă Ddeu, dușmanii te-ar prinde, cine s'a pune mai pe urmă în fruntea Românilor ca să alunge pe păgâni din țeră?

— Spusu-ți-am că de-acuma înainte n'ai de ce să te temi. Să intrăm numai mai afund în pădurea, în care ne aflăm ș-apoi sîntem scăpați!

Neagra, cum auđi aceste cuvinte înbărbătătoare ale tătâne-seu, îndată își veni eră în fire și, aruncând o privire jalnică și compătimitore asupra iubitelui și credinciosului ei cal, luă pe tatăl seu de subsuoră și în puține minute se pierdă cu dênșul în desișul pădurii.

Dușmanii i urmăriră până ce deteră de cal. Er după ce ajunse acolo și ațlară calul mai tot mâncat de fiare și nici o urmă de om, care ar duce într'o parte séu alta, cugetară că fiarêle i-au prins și i-au mâncat și pe dênșii. De aceea ei nu-i urmăriră și mai departe, ci se întorseră înderept. . . .

Neagra inse, ducënd pe tatăl seu mai mult pe sus, căci durerea ce-i căsună rana nu-i da rënd mai de fel să puie piciorul în pământ, merse mai departe până ce pe la înserate dete de chilia unui Săhastru. Aice apoi se opri și, povestind pe scurt tóta întemplarea, îl rugă ca să-i primescă de mas.

Săhastrul i primi cu cea mai mare bunăvoință spuindu-le că în chilia sa vor fi scutiți de ori și ce primejdie.

La Săhastrul acesta petrecu Neagra și cu tatăl seu mai multe sêptemâni.

În acest restimp grija cea mai mare a Negrii eră cum se vindece mai ușor și mai de grabă rana tătâne-seu. Dar ea nu trebui mult timp să-și bată capul cu acéstă, căci Săhastrul, care cunoșcea mai tôte erburile de ce leac sînt bune și care avea multe de acestea adunate și în chilia sa, i veni într'u ajutor. Și așa rana primejdiôsă dela piciorul lui Negrea, prin îngirirea Săhastrului și prin neîntrerupta căutare a fiicei sale, se vindecă cu mult mai de grabă de cum s'a așteptat.

Dar cu cât i se vindecă lui Negrea rana trupescă mai iute, cu atâta altă rană cu mult mai primejdiôsă îl rodea acuma ca un vierme la inimă. Eră adecă jelea după curțile sale și după comorile, cari se află intrênșele, inse mai ales după țera sa, din care, după cum i spuse săhastru că înțese dela nișce Români, ce trecuse pe acolo, cea mai mare parte căduse acuma pradă și jertfă ne'mpăcaților dușmani. De aceea gândul lui cel dintîi, după deplina sa însănătoșare, a fost cum să alunge mai lesne și mai de grabă pe dușmani din țeră, ca supușii sei, carii, inspăimîntați și îngroziți fiind de cruđimile păgânilor se retraseră în creirii munților, să se potă întorce erăș pe la vetrile lor. Deci într'o dî și descoperi el săhastrului tôte planurile sale: cum voeșce a se scobori la țeră, a se pune în fruntea Românilor și a alungă pe dușmani peste hotară.

— Nu! — răspuse săhastru, după ce-l ascultă cu luare aminte, — asta să n'o faci, căci in impregiurările de față a te întorce așa de grabă înderept ar fi tot atâta, cât a te aruncă singur in mâna dușmanilor. Din potrivă eu te-aș sfătui ca, decă voești să mântuești țera de păgâni, se te retragi ceva mai adânc in Cărpăți, să aduni acolo pe toți Românii, căți se află răspândiți prin crierii munților și abia

după ce-i vei fi adunat pe toți la un loc și după ce te vei fi incredințat că ai cu cine te porni la luptă, să te cobori asupra păgânilor, mai de grabă nu! . . . Acesta e părerea mea mea, Măria-ta inse fă ce vei cugetă că va fi mai bine!

Potrivit și bun eră sfatul acesta și Negrea și-l întipări bine in minte. Mulțami apoi din totă inima săhastrului pentru primirea, ocrotirea și ingrigirea

Fecioră din Nazareth.

lui cea părintescă și. luându-și remas bun dela dânsul, se porni dimpreună cu fiica sa spre apus prin codrii și se duseră până ce ajunseră in ținutul Dornei. Aice apoi se oprî și se aședă lângă țermul unui păreu, care trecea prin mijlocul unei poieni mari și frumoșe.

Munții din ținutul Dornei eră pe timpul acela mai mult păduratici decât pleșuvi. Cu tôte acestea inse ei nu eră locuiți numai de fiare sălbatice, ci și de ómeni. După bătălia cea crăcenă inse, ce o avu

Negrea cu păgânii din pricina ficei sale, ei in scurt timp se impoporară și mai mult. Er după ce prinse Românii de veste, că Negrea și cu fiica sa, pe carii ii ținea depierduți, nu numai că trăesc, ci ei se află așiderea prin aceste locuri, indată se adunară din tôte părțile impregiurul lor, precum se adună un roiul de albine impregiurul matcei.

(Incheierea va urmă.)

S. Fl. Marian.

Baschii.

(Urmare.)

In Spania din Iberi și din Celti s'a format un popor sub numele: Celtiber și in acesta s'a cuprins și Baschii; — de bună seamă, ca o ramură mai separată. — Romanii la 202 ant. Cr. cuprind partea sudică a Spaniei și la a. 19 ant. Cr. cuprind Spania totă. — Coloniile și legiunile romane au inundat Spania și s'a început er'a romanisării. La anul 415 d. Cr. Gothii fundează imperiul vestgothic in Spania. Maurii din Africa (sub Romani, Mauretania, deosebi Fez și Maroco de ași) și de origine arabică la a. 711 d. Cr. au trecut in Spania in contra Vest-Gothilor, in 2 ani au cucerit totă Spania și 800 de ani au stăpânit, până ce la a. 1491 d. Cr. Ferdinand catolicul incepe a fundă stat național Spaniol. La 1516 se formeză regatul de ași.

In acest mod Spaniolii sânt amestecatură din Iberi și Galegi, din Celti (Galli) din Puni și Cartageni, din Romani Gothici și Arabi. Ași populațiunea Spaniei — cu excepțiunea Basquilor — stă din Spanioli, in cari prețot, elementul roman e predomnitor și pentru acēsta, Spaniolii sânt o națiune romanică.

VI. (Originea Francesilor.) Cât de scurt, dar pentru desvélirea temei prezente e de lipsă de a aminti și despre originea Francesilor. — Un popor, carele pe sine s'a numit Gaël séu Gail a pornit din Caucas din Asia, verisimil pela 2000 ant. Cr. și ș-a ținut calea in direcțiunea dunării. lăsând pe Thraci de stânga, pe Germani de dreapta și ajungând până la riul Rhin și respective la oceanul atlantic. Aci sub nume de Galli — ca trunchiul de frunte al Celtilor, fundeză Gallia și sub feliurite numiri de pópore apar in Gallia și in Italia. In contra Romanilor mai întei s'a redicat sub ducele Belovesus pe timpul lui Tarquinius Priscu, al 5-lea rege al Romei 138—175 dela facerea Romei. — In esopițiunea despre Spania, am aretat, că Gaelii séu Galegii pela a. 1240 ant. Cr. și din Spania am trecut in Gallia, — carea la Romani se dicea: Celtica séu Galatia.

Romanii la 115—118 ant. Cr. încep de a cuceri Gallia sudică: Iuliu Cesar la 58—51 ant. Cr. cuprinde totă Gallia. — Pe timpul lui, Gallia eră împărțită in: a) Aquitania, (dela Pirenei spre riul Garonne) cu pópore iberice. b) Gallia celtică: c) Gallia belgică.

Romanii și in Gallia au dus coloniile și legiunile lor: au dat drepturi provinciale și municipale: din Galli au făcut cetățeni și senatori romani și astfel au romanisat pe Galli. După căderea imperiului roman, la 409 d. Cr. in Gallia se fundeză imperiul burgundic: la 481—511 d. Cr. se fundeză imperiul Francilor. Aceștia erau din mai multe pópore germanice: dar fiindcă au venit numai ostași cuceritori și aceștia prin insuraciuni s'au topit in elementul gallic romanisat — francesii, deși de origine germană, deveniră Galli romanisati și astfel, națiune romanică. După aceste precederi, intre Spanioli și intre Galli séu Francesi, mai ușor vom cunoșce pe Baschi.

VII. (Originea Basquilor.) Baschii sânt un popor, care și caută originea in timpurile cele mai vechie și necunoscute și istoricii țin pe Baschi, de locuitorii cei mai vechi ai Europei.

Baschii sânt descendenții Vasconilor, a unui ram din Iberi vechi atlantici, carii au supus totă Spania și Gallia (Francia) sud-vestică; dar Celtii nevălitori i-au invins și impins de timpuriu spre apus și spre nord și amestecați cu celtii, au format poporul Celtiber și prin aceste, sânt locuitorii cei mai vechi ai Spaniei.

Munții Cantabriei au format odinioară țera Cantabrilor; er poporul s'a numit: Cantabrii; și fiindcă Baschii séu Vasconii locuiau pe acei munți, Baschii se dic și descendenții Cantabrilor, carii s'au ținut de némul Celtiberilor, adecă, Baschii sânt următorii acestora și fiindcă mai departe in ei, e mai mult iberic decât celtic, sânt descendenții Iberilor și cu o limbă separată.

Romanii nu au putut subjugă nici când pe deplin pe Cantabri și respective pe Baschi in munții lor; și Baschii și după căderea impriului roman ș-au păstrat și apărat independința lor de plină.

La an. 580 d. Cr. Leovigild regele Vestgothilor, carele a cucerit Spania, a invins și be Baschi și așa de aspru a tractat cu ei, încât o parte din Baschi a trecut Pirenei in Gallia sudică, anume in Aquitania. unde Iuliu Cesar aflase deja pópore iberice: in districtul, pe timpul Romanilor numit: Novem pupulansa, — ași intre oceanul atlantic și riul Garonne in sus spre Pirenei, adecă: in Gascogne. Când au trecut Baschii in Gallia, aci eră deja fundat imperiul Francilor și Baschii s'au supus regilor Francei. Sub Carolingi ș-au al lor duce (Herzog) propriu; dar după stingerea familiei Carolingilor in seculul al XI ajunseră sub domnia Aquitaniei și cu acesta la an. 1453 la a Francei.

Baschii remași in Spania, ajunseră eră la independință; dar după căderea Maurilor (1491 d. Cr.) s'au supus regilor Castiliei. Inse ș-au păstrat numeroșe prerogative (fueros), de cari s'au ținut cu totă cerbicia și puterea. Baschii la an. 1839 prin contractul dela Bergaru s'au supus regimului constituțional, dar pe basa contractului, ș-a ramas in viață drepturile vechi municipale. In Guipuzcoa e capitanatul suprem baschic; și astfel er represintă o naționalitate. Baschii, cari cu cerbică ș-au susținut drepturile politice, se numesc: popor de nobil (hidalgos, Edelmann.)

VIII. (Numirile vechi și noue ale Baschilor.) Claudiu Ptolomeu, născut pela 70 d. Cr. in Pelusiu in Egipt, renumitul geograf, in Spania tarraconense aminteșce de poporul vechiu »Vascones» anume: mai mult spre resărit sânt Vardulii, după aceștia Vasconii și orașul Bas¹ Ptolomeu, după gradurile ce le indică, pe Vasconi i pune pe teritorul pe care ași se află Baschii.

Rottech (Allg. Weltgesch. I p. 200) aminteșce de Celti sub numele: Biscarii; er pe Baschi i numeșce: Vaschi și i ține de element celtic, respective de o națiune cu Gallii. — Baschii séu Biscayii (după Real-encycl.) numele Cantabrilor (Gascognilor) a unui popor, ce a locuit dela început in Spania. Baschii séu Gascognii (Höchmer's Univ. Lex.) In Francia la sud-vest spre Pirenei sânt Bascognii séu Gascognii. — Gascognii, de origine sânt Baschii, amestecați cu Celti séu Galli; aci in Gallia asemenea se numiau Celtiberi și fură subjugati de Romani. (V. Obermüller I 358, 419 II 357.)

Baschii din Spania, limba lor o numesc: Escara. Escuara séu Esquera, er pe sine se numesc: Escualdonac séu Euscaldunac (munteni, locuitori de munți); in genere se numesc și: Vascondugos (Mayer's Conv. Lex.) Baschii își numesc limba lor: Uscara; țeralor: Uscatherri; er pe sine: Ucaldun, ce insamnă: Basc (Luis Gère.)

Spaniolii i numesc: Basco in singular; Bascos in plural (și basqus, basquos) și ei pe sine se numesc
¹ Cl. Ptol. edit. Benevenuto 1596 II p. 36 b. Vasconum Maslaciū flumini Ostia; er pag. 41 a. Magis Orientales sânt Varduli, post hos, Vascones et civitates mediteraeae: Itugissa, Pompelona, Bituris, Andelus, Bascontinus; et post hos (Vascones) Ilgetes: sub iis maxime Orientales, sânt Ceretani. In ib. II. pag. 40 b. civitas Biscargis.

Baschi numai când sânt afară de teritorul baschic. Baschii din Francia se numesc pe sine și Basquii, Vasqi; limba lor o numesc: basçunce și téra lor: Basques, ér francesii i numesc in genere: Basques; și deosebi: Gascognas; Germanii: Basken și Basconier (după opurile citate)¹

IX. (Caracterul Basquilor.) Rar popor se caracterizează cu însușiri așa frumoase. Basquii sânt negri la la față; cu cap rotund, cu grumaz scurt: lați in spate și preste tot de statură scundă: așa încât pe Basce și din dèrept il poți cunoșce și se asereză, că in ei se reallă timpul Iberilor africani. Galegii (Gaelii Gailii, Gallii, un nem al Celtilor) erau bëli la față: aveau cap oval, erau mai nalți și mai subțiri, dar tari; aceștia au supus pe Baschi, in parte i-a amalgamisat și urmările se reallă nu numai in persóna ei și in limba Baschilor: deși ei ș-au păstrât in unele părți și până ađi însușirile și datinele populare, anume și danțurile și peste tot sânt superbi pe limba lor națională. Baschii sânt făloși, tari, viteji, nefleesibili și ómeni de incredere; buni militari și adeseori se folosesc de ei in revoluțiuni, încât e greutate de a-i invinge pentru vitejia și munții lor și pentru acésta regimul i cruță și i linguseșce, ca să nu-i iriteze. Baschii tot deodată sânt buni navigatori și au fost primii din Europeni, carii au pornit la vènat de chiți, — dar mai târđiu s'au lăsat de acest vènat. Ei sânt ómeni viteji și voioși, iubitori de óspeți, pasiunați, diliginți și mult suferitori, dar aplicați de a immări tóte lucrurile: pentru acésta, ceva ce nu se póte crede, séu se vede, că e minciună, se numeșce: Vasconada, gascognada.

Basquina — dela numele Basquilor — se numeșce in Spania un vestment, ce se aruncă séu se imbracă peste alt vestment de din jos.

X. (Limba Baschilor.) Limba Basquilor se consideră de cea mai vechiă in Europa și fără de nici o inrudire, cu una din limbele continentului vechiu. Ea se vorbeșce in Spania, anume: in Vascondagas, séu provinciile baschice: Biscaya, Guipuzcoa, Alava și Navarra de sus; apoi se vorbeșce in Francia, anume in provicia: Gascogne. Ea se ține de origine ibero-atlantică, influințată de limba celtică și totuș nu se judecă de a se ține de trunchiul limbelor indogermane respective indo-arice. Limba basquică se caracterizează de o limbă simplă, naturală, fòrte avută, in fòrme și peste mesură capabilă de flecsiuni: flecsiunile, conjugările și peste tot construcțiunea, se đic a fi de origine ibero-atlantică.

Din amestecatura Celtilor cu Basquii s'a format poporul Celtiberi și dela acești Celtiberi se află ađi Basquii in Spania, o poporațiune, carea nu s'a romanisat, ci ș-a susținut limba sa, dar peste tot celtică, pentrucă ađi forméză un dialect din Celtica — Basquii purceși dela Celtiberi, ș-au susținut limba lor, dar supuși de Celți, aceștia au influințat asupra limbei Basquilor (Iberilor) încât limba basquică, peste tot e celtică și pentru acésta se inșiră sânt dialectele celtice. Numai in Cantabria s'a susținut limba celtică, carea și ađi e de a o recunóșce in Biscaya — precum a demonstrat W. Humboldt. — (W. Obermüller Deutsch. Velt. Wörterbuch Mayer's Conv. Lex.)

In Realencyclopedie in articolul »Sprachen-Kunde« aflăm următórele: »Limba cantabrică, séu basquică e o limbă străvechie și in unele privințe e inrudită cu trunchiul limbelor celtice: dar ér așa de

¹ Nu numai numele Spaniei, ci și acele mai vechi numiri de riuri, de munți și de orașe a peninsulei pireneice, purced din limba Basquilor (Mayers Conv. Lex.) Numele localităților a Basquilor mai mult sânt curat celtice, pentrucă Basquii fură cucerii de Celți (V. Obermüller).

diferiti, încât se póte considerá de restul modest al unei familii de limbă. Limba basquică se vorbeșce in capétul nordic al Pireneilor spanioli și e așa de innodată in architectura sa, încât Larramendi, gramatica sa tipărită la an. 1729 in Salamanca a numit-o »Elimposibile vencido« (Imposibilul invins.) D. Young in »Philosph. Transactionen« pentru an. 1819 đice, cumcă dintre cuvintele, ce V. Humboldt le-a comunicat in tractatele despre limba basquică (Zusatz zu Mithridates Berlin 1817), mai puțin 6 sânt coptice, și ele totuși, nu se află in limbele vecinilor și din acésta voieșce a deduce, că in timpul cel mai vechiu s'au așeđat Egiptieni (Africani) in Spania. — Veđi: W. Humboldt's Prüfung und Untersuchung über die Urbewohner Spaniens vermitteltst der Baskischen Sprache, Berlin 1821).

(Va urmá.)

Dr. At. M. Marienescu.

Doine din popor.

De pe Olt.

Feleșoră de pe plaiu,
Spune-mi gura cui o dai?
Dă-mi-o mie 'n datorie,
Până la sânta Mărie!

Numai doru de n'ar mai fi,
Eu aș mai puté trăi,
Dar dorul dela mândra
M'ajunge totdeuna,
Totdeuna până 'n prânđ,
De dorul mândrei m'aprinđ.

Mândra mândruleana mea,
Harnică maic'ai avut
De frumoasă te-a făcut
Cu ochi negri de ochit,
Cu gura de 'ncluit,
Cu ochi negri de inșelat
Cu gura de sărutat.

Sêraci ochi nevinovați,
Oltul cu lacrimi vèrsați;
O! mai bine aș fi perit
Când cu tin' m'am întèlnit
Și voi ochi sânteți de vină,
C'ați iubit fêta străină;
Nu sunteți cu direptate,
C'ați iubit un dor departe.

Mândruță de dorul teu
Me tolesc ca érba 'n têu;
Mândră de dragostea ta
Me tolesc ca cânepa;
Mândruț-o, buzele tale,
Șciu că nu's margaritare,
Ci-su de pele ca ș-a mele,
Hai se ne țucam cu ele.

De te-ar sărută o sută,
Ca diac nu te sărută,
Că sărută mai cu dor
Că nu-i stau boii 'n ocol
Și sărută cu tignelă
Că nu-i stau boii 'n pornelă.

O călătorie la codru.

Mai că rămasesem singur acasă. Căldura tropicală făcuse ce făcuse de se pustiseră căsile amicilor și cunoscuților mei. Mai unii mai alții dispăreau zilnic cu un simplu: »adio, — me duc, murim de căldură, ne-am bolnăvit total. Adio, amice!« Și-i priviam făcându-mi-se bizele și băietendrii rideau de bucurie că-i duc și pe ei în trăsura pregătită de bagaje, jamantane de totă calitatea și nuanțele. Un ropot de cai puteai auzi pe totă diulica și așa mai toți amicii me părăsiră, unii la Radegund, alții la Marienbad și alții la Marila, de a respira aer și a fugi de căldurile africane ce au secat ficatții în om. Eu rămasesem singur inholbat privind și cetindu-mi gazele în casinul gol. Nu mai aveam concurență la jurnalele de predilecție. E de, me luase uritul! Să profit și eu de cauza dreaptă: că e căldură ferecată neagră, de care n'a aflat nici Stanley la izvórele Nilului. E la ordinea ăleii să călătorim, o prescriu chiar și medicii cei mai renumiți și pe acesta autoritate fără margini cine o mai controlează? când e vorba de sănătate?

Me cugetam, că ore încotro să fug eu, unde aș profita mai mult? unde o se află niște amici cu cari să ne bocesc de sorțea atât de mașteră a neamului meu? Eu nu avusesem trebuință de a-mi perfecționa sănătatea. Acesta mi era destul de oțelită prin o viață regulată fără abusuri. O! dar eram bolnav me credeți, în cele a inimei. Și fatigat eram de curentul dușmănos ce apasă atât de greu cursul dezvoltării noastre culturale. E grea bolă acesta, e nesupportabilă palpitatea acesta de inimă. Ai voi să scapi de durere cu fel de imaginații, cu speranțe vane; inse nu poți, căci privești neputința, apatia, indiferentismul și brazda sclăviei seculare, trasă afund pe fețele noastre. Acesta din urmă te face să nebunești.

Me duc la baia de inimă a amicilor buni și acolo de sigur voi afla, ce trezuește inimei mele. Imi voi prescrie vreo câteva grame de consolare, câteva grame de speranță și multe, multe grame de răbdare. Și cu acesta medicină dără dără voi scăpa de morbul greu.

În fine plecai și eu și aveam dreptate să plec, că din cele a inimei abia-mi mai rămăsese. La timp potrivit plecai. O luai la codru la munți, pentru că aci fugiau românii, aci se adăpostiră și străbunii noștrii, când veniau tatarii cu capul de căne să-i mânance de vii.

Când me dădai jos la gara din Lugos, intimpinai pe demnul archiereu al meu Mihályi. Un omen bun. La prima mea întâlnire, me făcu să cred, că am plecat cu fericire. Și a avea, o petrecere de 24 ore la densusul, me convinsese, că acest archiereu e plin de virtute și de un caracter ce deoblegă și luminează ca un far, acelora cari au durere de consolat. Me despărții cu ore care intristare, pentru că-l priviam în un colos de griji și pe buzele lui cetiam cuvintele Cronicarului și Logofetului Miron Costin »Noi privim cumplite vremuri și cumpenă mare pământului nostru și noue!«

O salutare cordială acestui bărbat și plecai la codru și în tot lungul drumului repețindu-mi acesta durerósă predicere a marelui cronicar.

— Sântem la codru, imi ăise vizitii, după câteva ore de sdruncinare. Oprí trăsura. Deschise o pórta

de nuele de o greutate a unui sat de codru. Eră Zgribești. Un sat de români, situat în o vale adâncă, încungiurat cu păduri, pe cari un proprietar sârb le devâsiasă în mod barbar. Acum acest codru de o frumsețe abia pôte să-și vină 'n fire. E mai mult o desime imposibilă de străbătut și servește de un asil gliganilor și capriorelor cari din când în când se presintă călătorilor, spre a le mărturisi de libertatea și traiul dela codru. Un aer perfect și inbalsamat de gioeci și tei poți afla aci. O tăcere adâncă. Numai înrémătul de frunze și sborul unor vulturi răpitori, căutându-și sub umbra arborilor prada lor, din când în când câte o vijelie seu vârtej ce se 'ncuibă prin desimea arborilor rumpend câte un seminter putred de bêtân, la care trépăt se face un vuet în tocmai ca a unui tráznet din senin: dau semne, că și aci în misteriiile naturii este viață și mișcare.

Călătorisem deja două ore pe un suiș și scoboriș pinte arbori seculari și me simțiam că puterea-mi creșce și plomânile-mi respiră mai ușor. Când eșisem din codru, dădai de un sătuleț românesc cu ogóre, cu poeni, cu moșii, cu pruni, acăror fructe în colóre vénéta făceau o priveliște măreță; ér de alta parte se estindeau merii și perii, cari de greutatea rodului iș tiriau crăcile la pământ. Coline, tîrle și stâne cu ciopóre de oi. Liveți cu erbă grasă, peste cari păștea cirédă de vaci cu ugerile pline, păstorite de un baițandru cu cavatul pe buză cu care esprimă vocea inimei sale. Vedeam românce în cătrînță purpurie cu ciucuri peste póle albe, purtând în cap în copae baițandru mândrul sufletul ei; și românaș cu fluerul la brău, cu carul tras de juncani, pe drumuri grele, pe drumuri unde numai el șcie să priponească, să ferescă carul ca să nu dee de vale, — într'o adâncă prepastie de unde, — vai de maiculița lui. Apoi tot așa prin codru, prin văi, pripăstii și prin sate locuite de români, — mulți ca nêsipul mării și fericiți cu puținul lor, traversarăm totă diulica. Cine ăice, că noi românii sântem puțini, numai trei milioane? Acela mergă la codru, la munte și de sigur iș va face o altă statistică, mai clară și cu mai multe cifre. Imi aduc aminte, de un prieten străin, cu care avusesem ore cari divergințe cu privire la numărul statistic al românilor din Ungaria. El afirmă, că e bine dedusă și cât de esactă statistica numărul nostru! Eu negam cu deseversire acesta. Apoi se 'ntimplă, că prietenul meu, face o călătorie prin comitatul Cenadului, Aradului, prin Bihor și Satmar, apoi trece în Transilvania, se duce la Cluș, de aci se 'ntórnă pela Turda, Deva, Dobra, Lugos, Reșița, Bogșa, Timișóra la S. Nicolaul mare. Abia me veduse, imi ăisă: »Ai dreptate, e greu pământul de români.« — Eu eram mulțămit.

La codru chiar se frig la țuica românescă, erau vioiși frățuții, veseli de alcool, inchinau și imbiau pe totă lumea trecătoare. Cu óla se bé la codru țuica. E bun, e pré milos românul, el decă are, atunci are tot seracul. Acela ce mănuește arma vitejește și-și decoréză stindardul regimentului seu, la caminul seu e blând ca oia de muls.

E de mirare, când vine secerișul și trierul în părțile acestea la frățuții noștrii, atunci totă pustimea aci lucréză și codrénul stă ca un stăpân pe căra acelaia care a venit din depărtare a-ș agonisi pânea de tóte ăilele. Codrénul nu e om miser, el are ore care ambiție a predomină, lucră atăta cât-i cer trebuințele anuale. Inse ađi ar avé o alta menire, o datorință a lucră mai intensiv pentru că pe viitor nu numai arma mănuită bine, ci și munca are să conserve națiunile.

Ei, ce-i adevăr, străbat tóte regiunile bănatului cu productele lor, fac un câștig; inse efectul câști-

gului se mărginește în virtutea : că românul se îndestulește cu puțin. Da, ca militar are valoare, dar nu ca om de familie și cetățean în povoriat cu dări grele. Acest pră mult conservatism a început a produce decădița.

Dar să călătorim, căci ați totă lumea face voiajuri la Evropa, cum sînt îndătinăți frații noștri din România a se exprima, când trec granița și au dat de niște paraluțe ovreești. Da să călătorim la țeră, între ai noștri, ca să vedem de necasurile românului și care pôte ar ave trebuiță să ne cunoscă și ca să-l cunoscem pe acela de acărui nume ne mândrim ; și să șcim, că cât valoroză.

Imi vėđui pe ai mei la Zurelele mici ocupați în lucru, sufulcați și curgėndu-li sudorea pe față. Li im-bărbatai, că va fi preț la tôte, numai răbdare și cu acesta me despărții de ei, în o trăsură de munte ferrecată grozav de un meșter țigan vestit ca atare la codru.

Ajunsesem pe vėrful suișului, ce duce dela Zorelele-mari înspre Bogșa montană. Aci aveam o priveștișe încantătoare. Valea Brebului (Caput-Bubali) castru vechiu roman, eră în legătură cu Lederata (Castolaciu), Viminatio (Ramna), Asisis (Eseris) și Bersovia (Jidovin) și Tibiscum. O vale de tot încantătoare de o parte și de alta încungiurată cu munți de păduri, coline și moșii. O lume nouă și se pare că ai aflat aci, unde o altă lume nouă și rasă de omeni și animale trăsesc : unde alte vegetățiuni, altă floră, alta pomologie, alte plante și alte burueni exist : da farmacia românului, de alde a babelor sbărcite și încarlogite ce vindecă de amor, ce închegă apa și descantă de năgit și necorlăcit și fac concurență medicilor dela universitate. Veđi pe văi și costă de munte ciređi de vite cu clopoței bine potrivii la sunet. Românii și se par mai legați, femeile mai delicate și cu un tip mai românesc. De, valul lui Traian a păstrat pe legionarii sei. A trebuit să stau locului, ca să pot privi o lume veche transfigurată în ădilele mele. Nimic nu s'a pierdut, nimic nou, conservatismul de ađi te transpune în ădilele colonisărilor : par că veđi adimittându-se Coloniilor munții și văile, construind sate și comune și o pândă cu zelotipie de a-și perpetua vėcurile tot așa, ca să nu pėră nimic, chiar nimic din vechile datini și năravuri. Da, nimic n'a strămutat românul-frățuț pe aci din mersul, din poruncela divului Cesare. Așa a trebuit să fie, așa a și ramas până ađi la codru.

Comuna Brebul (Caput-Bubali) e situată în Valea-boului, e comună compactă română, cu ore care stare, cu strade regulate : cu ore care formă de un municipiu. — cu o cultură laudabilă, avėnd în frunte o preoțime și docinți cari dau sperare de a renvia vechiul castru în poporul român din Caput-Bubali.

Eseris (Azisis) încă e comană pe un vechiu castru roman, situat în o vale ce se estinde înspre munții Mehădiei și se împreună cu valea Brebului aprupe de Caramisese.

Romani cei vechi intru adevėr au șciut să-și alegă teremurile pentru coloniștii aduși aci. Nu i-au dus în pustii, la bălți, ei le-a ales un loc, de unde, nu a mai recugetat la portocale, lămăi, stafidă și smochine. Fertilitatea locurilor e afară de critică. Se vede acesta de pe comuna Eseris, care e un sat de de tótă frumuseța, cu casele de pėtră, în buna ordine zidit, cu biserică și școlă de o inposantă construire, poporul român e sănătos, robust, diliginte și romăncele năstre curate frumuse de-ți ride sufletul că ești de un neam cu ele. — Când ai părăsit acesta comună, nu poți să nu oprești trăsura, ca să o mai privești odată, ca să-i mai trimiți pe paunii pădurilor un suris de bucurie și un palpit a inimei plin de cea mai

adancă dragoste, acelor locuitori ce șciu ce va să dică : a posede vechiul Asisis. Nu voi uita impresia ce mi-a causat vederea acestui sat dela Codru.

Dela Asisis până la Bogșa-montană ai o cale pe atât de romantică, pe cât și de artificiosă ; pentru că a paralisă un scoboriș de ore îndelungat, numai prin regularea tehnică s'a putut.

Bogșa e un oraș montan cu o poporație română, unde deja s'a strecurat și un contingent de străini, aduși aci de societatea drumurilor ferate. Acestea ca atari nu ne fac concurență națională, ei își caută de lucru și câștig. Inse nu șciu până când. Se pôte ca să li vină și lor gălgăuni de a se ambiționă de fală și a se incocoșă odată contra năstră. Boemii și Cechii nu multă ambiție aduc din patria lor, lesne o dau uitării, când e vorbă de a predomină.

La Bogșa me abătui la un vechiu amic, la protopopul Jian, care imi dovedi multă dragoste și chiar în acelea momente în casa lui ospitală, fui pãrtaș la o scenă familiară. Amabila lui copilă, domnisoră Aurelia în acelea momente eră pețită de tinerul cleric de Pesta dl Jurma. Eram pãrtaș bucuriei casnice. Episcopul meu fu un bun omen, tote-mi mergeau după inimă. — Nu ne-am vėđut de multișor. Imbėtrănișem ambii. Ne uitam unii la alții, eu la perii lui albi și el la cărunțela mea. Oftam și ne numeram anii 50 ce apasă deja umerii noștri. Nu ne prindea locul, nici somnul, pe pleopile năstre nu se ivi Vorbiam de tôte, de necazurile și bucuriile petrecute. Ne reamintirăm a tineretelor ădile, dar acelea trecură și ađi am intrat noi a face contingentul bėtrănilor. De, poți să oprești marsul naturei ?

Amicul meu avu amabilitatea a me acompiană la Reșița. Când ne urcarăm pe calea ferată, acolo întâlnirăm pe dl Broștean, literatul nostru bănașan. El rentornă din călătoria lui, ne enară multe bune și rele esperiate în părțile române. Afurisita de apatie domnește cu deseversire în tôte părțile. Dl Broștean e un literat diliginte și cu ore care îndreptelă în cele naționale. Noi ne mândrim că-l avem și așteptăm dela dēnsul încă mult ; pentru că ar fi o daună, ca un spirit atât de bine educat, să nu relaxe și noue din comorile sale. Da, istoria este teremul dlui Broștean.

Intre discursuri de tótă nuanța, traversarăm locurile cele mai frumuse din lume. Vėđui sate frumuse regulate, pãrie intrând în Pogonici, izvore cu apă dumneđeescă, păduri cari, decă ar șci să povestescă, — ni-ar șci spune istoria năstră din bėtrăni. Ogore și poeni de munte și vaduri și urme de anticării și drumșore ce șerpuesc prin ale deschideturii de dealuri și duce departe prin codrii la un sătuleț, unde locuesce fericit codrēnul român, departe de grijile grele a lumii civilizate. El e aci mult fericit.

În statistica militară, cel mai mare contingent de bolnavi, îl dau soldații romani. Am cugetet, că se vor fi prefăcēnd. Nu, soldatul român se bolnăvesce de dorul codrului. Cum să nu se bolnăvescă el, pentru unul Dđeu ! de dorul codrului, de locul acela unde locuesc ădile și penații lui ? Unde atăta moralitate naturală, unde atătea priviri inocente, unde atăta poezie, idilitate și naivitate s'au domesticit ? Și apoi se pôte presupune, ca romanul de frica barbarilor să-și fi luat calibalicul în spate și să se ducă prin Tracia, prin Iliria, prin vėrfurile Balcanilor vagabondând ? Acesta numai reu voitorii o pot marturisi, pentru că românul mai bine se lasă în mii de bucăți macelarit, decă să-și uite plăcerile și religia codrului seu.

La Reșița făcui suprinsă unui alt amic și la dēnsul am intimpinat ospitalitatea cea mai cordială. Intre atătea grame de iubire amicală, e imposibil să nu-ți vindcei inima bolnavă.

Ací ești transferat în o lume unde tot omul e la datorință și pentru un câștig lucrăză până nu mai pôte. Reșița e totă numai o fabrică de fer ce a înventat mîntea omenescă. Un fum negru și nesuportabil, greu ca fumul iadului acoperă acest oraș. Caminurile nenumerate a fabricelor fumegă și aruncă schintei de foc, ai cugetă că aci s'a deschis stomacul pămîntului și își varsă resuflarea lui. Ací e o alarmă de ciocane, deolocotul cazanelor uriașe de fer, de-ți vine să cređi, că s'au sculat ciclopsii lui Odiseu și în mânia lor aruncă la petrii și sfarmă lumea totă. Reșița e un laborator, unde nu afli om fără lucru, mic și mare câștigă.

Traversarăm în lung și lat aceste laboratôre. O luarăm dela început. Vêđui materialul de petri ce se transfără țilnic în sute de vagóne din ocele dela Dognecea și agrămădit în apropierea cazanelor topitôre uriașe ca și niște tumule de sub cari nu se mai stinge în veci focul diavolesc. Acésta materie de petrii în bruto din când în când se pune în așa numite cazane topitôre, unde la căldură de cel mai mare grad, se topește, și care după ce s'a topit și s'a destilat de o calitate ferósă, se lasă a curge pe niște șghiaburi séu cetârne, în alte cazane mai mici purtative, din cari, apoi acésta lavă vulcanică se tórnă în forme ca să se recescă pentru a puté fi posibil a se da unei alte rafinări, unde se prepară așa numit oțelul de diferite trebuințe și calități. După ce s'a rafinat materia de fer în modul indicat, atunci vine în laboratôre sub numele de oțel, unde desteritatea omenescă, focul și vaporul cu puterea lui colosală, prepară tot felul de unelte pentru mașine pentru calea ferată și lucruri de trebuință. În aceste laboratôre să ocupă de multe-ori țilnic 5000 de ómeni, cu o mulțime de ciocane, dela greutatea de 350 centare în greutate, până la cel mai mic, tóte puse în mișcare cu puterea vaporului, mánuite după plac și recerință, de sub cari iesă lucruri ce țilnic le întrebuițăm și le vedem, osii grele și colosali pentru locomotive, instrumente de diferite nuanțele pentru calea ferată, pentru vapóre și fregate marine, aci se tórnă și se tognesc în strugărie, prin valțuri, prin forme, masă brută de fer; așa cât se miră omul, la ce perfecțiune a devenit puterea vaporului, de a da ajutor brațului și minții omenesci.

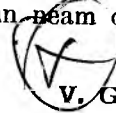
Ar trebui să petreci aci un timp mai îndelungat, ca să poți deveni la cunoștința tuturor lucrărilor și a posedă și luă chiar priceperea numirii tehnice a uneltelor, a lucrărilor, a locurilor de fabricare etc. cari aic de regulă au termine germane; atunci ai puté da cu esactitate descrierea fidelă a grandiosului laborator, a titanilor din Reșița, care la totă întemplantarea mărturisesc despre bogăția Bănatului.

Eră să facem o călătorie la muntele Semenice, cel mai mare munte al Timișanei, dar acésta plăcere am lăsat-o pentru alta dată. Ací să afirmă, a fi un aer escelent pentru bolnavi, o apă fôrte bună, regiuni dumneđeșci, cari întrece tóte regiunile din lume. Mulți bolnavi de o construcție debilă, cu plămâni atacate, cu stomacuri rele au aflat și recăștigat aci deplin puterile lor. Se dice, că flora Semenicului pela S. Ilie este de un parfum delicat și atunci aerul acestor regiuni este mai inbelșugat de a vindecă. Eppul rom. cath. Bonaz din Timișóra, care suferă de debilitate corporală, numai aci la Semenice își află rensănătoșare.

Avui onóre apoi a face cunoștința dlui Diaconovich, redactorul revistei »Románische Revue.« El este un bărbat, în vigórea tinereței lui, cu o cultură recerută, cunoștința literare și acărui porniri șcintifice ne lasă să sperăm un viitor bun. Dl Diaconovich este în redacțiunea lui bine arangiat, cu tóte ale sale,

posede propria lui tipografie; deci nu-i lipsește decât numai spriginul călduros al publicului, — ce credem că nici va lipsi.

Când m'am despărțit de aceste regiuni pline de o cultură salutare și am vėđut și pe românii noștri destul de compacți și tari, am oftat din baerul inimei mele, că e imposibil să apună un neam cu atâta vitalitate. Să nu desperăm!

V. Grozescu.

Fecióră din Nazareth.

— Vėđi ilustrațiunea de pe pagina 461. —

Un adevărat tip oriental! Ochi negri, față marcată, juvaere multe, étă caracteristica ei.

Ilustrațiunea noastră e făcută după o fotografie, ceea ce i dă un interes și mai mare.

I. H.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Șcrii literare și artistice. *Poetul Eminescu* se află tot în agonia morții; ochii lui s'au painginat cu totul, nu mai cunoșce pe nimeni, nu vorbește nimic și zace neșciind nimica de sine. — *Dl Nicolae Densușian* face o călătorie de explorațiuni istorice: țilele trecute a stat la Agram, unde a vizitat museele și biblioteca academică; de acolo a pornit la Roma, ca să studieze câteva documente fôrte importante pentru istoria română. — *Un tiner sculptor român*, al cărui nume înse nu ni se anunță, care înse își face studiile la Viena, va oferí cancelăriei universității din București bustul regretatului rector I. Zalomil.

Feciorul Popii. Acesta e titlul unui roman nou al dlui Constantin Mille, care a apărut la București, în editura librăriei Ig. Haimann. Scrierea va alcătui un frumos volum, care de sigur are să fie tocmai atât de bine primit din partea publicului, cași primul roman al autorului »Dinu Miliian,« din care abia se mai află esemplare de vėndare.

Scrierile dlui Odobescu. Anunțarăm, că librăria Socec din București va edită scrierile dlui Odobescu. Acum vedem din prospectul ce primim, că acésta colecțiune va consideră mai cu sémă admirabila prosă a autorului, făcend o alegere din rapórtele sale academice și din nenumeratele sale articole de țiar. Publicațiunea va incepe cu »Primele încercări tipărite« dela 1851, continuând cu »Fecióra de Orleans,« apoi cu »Mihnea vodă cel reu« și »Dómna Chiajna,« articolul »Muncitorul Român,« după care va urmă: Satira la Români, Căntecele populare, Poetii Văcăreșci, Psaltirea lui Coressi și altele, ca: Un studiu asupra Asociațiunii transilvane literare, Câteva ore la Snagov, Pseudo-Kyngheticos, Anticitățile preistorice și romane ale patriei, Fumurile archeologice scornite din lulele preistorice, Basme pentru copii, Moții, Curcanii. Intréga publicațiune va costa 30 lei.

Starea țeranului român e titlul unei broșuri ce dl N. V. Leonescu a publicat la Iași, arătând sub culorile cele mai vii starea deplorabilă a țeranului român, atragend asupra-i atențiunea tuturor și 'n special a celor chemați a se ingriji de sôrtea lui. În trăsuri cât se pôte mai caracteristice, autorul broșurei arată, cum țeranul, vecinic exploatat, a ajuns să pėrdă unul câte unul tóte simțemintele, până și acela al dreptății sale și să cadă în cel mai mare indiferentism.

Antichitățile biseroeșol din Bucovina. Comisiunea centrală c. r. pentru monumente istorice și artistice din Viena s'a adresat către consistoriul arhiepiscopal din Cernăuți cu o scrisoare, din care reproducem, după »Revista politică,« următoarele pasaje : »De un timp încôce atențiunea comisiunii centrale c. r. este atrasă asupra bisericilor gr. or. și asupra icónelor lor, cari mai cu sémă se află în Bucovina și datéză din timpuri fôrte vechi. Conservatorii Bucovinei n'au întrelăsat a trimite comisiunii centrale în acéstă privință raporturi fôrte numeroșe și deta-liate. Dar cu privire la însemnătatea acestor obiecte raporturi simple nu ajung și întrebunțarea lor trebuie să fie înlesnită prin copiarea edificiilor, a icónelor și acelorlalte obiecte de artă . . . Ne permitem a ve ruga pe Eminența Vóstră ca să bine voiiți a orëndui clerului gr. or. conservarea și cruțarea bisericilor vechi și a picturelor lor ; a-l invita ca restaurări să se facă numai sub controlul respectivului conservator c. r. și ca edificiile și picturele să fie copiate atât din partea unui fotograf ; a îngriji ca un preot deprins cu tecstul slavon bisericesc să fie obligat a culege numeroșele inscripțiuni ale bisericilor din Bucovina . . .« Consistoriul din Cernăuți, prin o circulară adresată preoțiimei, a luat deja măsurile cuvenite.

Cărți de școlă. A apărut de curënd următoarele manuale : *Geografia patriei și Elemente din geografia universală*, pentru școlele poporale române, de Ioan Dariu, învățator la școlele centrale române din Brașov. Cu 12 figuri intercalate în tecst împreună cu mapa Ungariei. Brașov, 1888. Editura librăriei Nicolae I. Ciurcu. Tipariul tipografiei archidieceșane în Sibiiu. Prețul 25 cr. — *Istoria patriei și Elemente din istoria universală*, tractată după metoda biografic în doué cursuri concentrice, pentru școlele poporale române de Ioan Dariu, învățator la școlele centrale române din Brașov. Cu portretele mai multor regiți și bărbați aleși. Brașov, 1888. Editura librăriei Nicolae I. Ciurcu. Tipariul tipografiei archidieceșane în Sibiiu. Prețul 20 cr. — *Elemente de Fisică*, pentru școlele poporale de Ioan Dariu, învățator la școlele centrale române din Brașov. Cu mai multe figure intercalate în tecst. Brașov, 1888. Editura librăriei Nicolae I. Ciurcu. Tipariul tipografiei archidieceșane în Sibiiu. Prețul 30 cr.

Pascalion. Dl Ioan Albini, profesor în Focșani, a elaborat un pascalion séu : calcularea novi și pleniluniului cu 1 și 15 a lunății israelită Nisan pascal, în mensa pascal Martiu an. solar. Cu pash-pash israelit ; pașcele ortodoxe, apusene, anul nou (Ieni Ilă) și bairamul mahomedan ; — precedat de un calendar general, cu sêrbătorile imobile și fără dîlele feste mobile ; ortodox, armenesc, catolic, protestant, iudaic și mahomedan ; cu cele 4 fase ale satelitului Luna. Dsa publică invitare de abonament. Prețul 2 lei.

Diaristic. *Gazeta poporului* din Timișóra anunță că decă în treiluniul acesta nu va fi mai bine spriginită și anume decă restanțierii nu-și vor achită datoria, în anul viitor se va sistă editarea foii.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Șoiri teatrale și musicale. *Dșóra Carlotta Leria* urméză cu succes crescënd debutul seu în teatrul »Monaie« din Brusela ; diarele franceșe, nu numai cele din localitate, dar și cele din Paris, sînt unanime în a recunôșce acéstă ; la una din reprezentațiunile ultime, regina Belgiei a chiebat-o în lojă și i-a făcut cele mai grațioșe felicitări. — *Dra Natalia Plesnilă* din Galați absolventă cu mare succes a conservato-

rului din Bucureșci, a făcut dîlele acestea esamenul de admitere în conservatorul din Viena, pentru cursurile secundare de perfecțiune la pian. — *François Copée*, cunoscutul poet frances, a terminat o dramă, intitulată »Justicier,« în care figuréză și Mihai Vitezul ca comandant al Albanesilor, Sêrbilor și Bulgarilor. Așă șciu francesii istoria ! — *Dra Valeria Micle*, fiica poetei Valeria Micle din Bucureșci, urméză cu mult succes studiul de canto, cu profesorul Girodes, spre a reapără pe scena Teatrului Național din Bucureșci, unde a mai cântat și înainte cu doi ani — *Dra Lucretia Stefanescu* a dat la 12/24 septembrie un concert în Craiova, cu concursul trei Antoniette Conda, a dlui Paulian și dna Caselli ; dra Stefanescu este eleva conservatorului din Bucureșci și a cântat frumos piese sale.

Teatrul Național din Bucureșci va deschide stagiunea duminică la 27 septembrie (9 octombre,) cu »Ovidiu« dramă în 5 acte și în versuri de dl V. Alecsandri. Direcțiunea anunță mai multe piese puse în studiu, între cari aflăm numai doué originale și noué, drama »Gaspar vodă Grațianu« de dl Ioan Slavici, care stă deja de trei ani în cartónele direcțiunii și drama »A doua mórte« de Iosif Vulcan, care a fost anunțată și pentru stagiunea trecută, inse fără să se fi jucat nici aceea, nici acéstă. Vom vedé, decă anul viitor direcțiunea va crede că e datóre să dea mai mult sprigin autorilor români. Pela mijlocul lunei decembre, societatea dramatică va pune în scenă o mare feerie locală, a cărei acțiune se petrece sub domnia fanarioților. În luna lui ianuarie va da și represințatiuni musicale, completând personalul seu cu elementele artistice ce va găsi disponibile din trupa italiană, care atunci nu va mai cântă. În sfêșit direcțiunea anunță, că pentru punerea în scenă a pieselor nu va cruță nici o cheltuiélă și credem, că va luá mesuri ca și actorii să-și învețe bine rolurile și nici o piesă să nu se jôce nestudiată bine.

Teatrul românesc în B. Prund. Cu ocaziunea adunării generale a învățătorilor gr. or. din despărțemântul VIII, s'a dat în școla fundatiunală din Borgo-Prund ș-o represințatiune teatrală de diletanți. S'a represintat un dialog din »Misanthropul« lui Molière, tradus de Velescu și ținut de dnii Emanuil Beșă și George Ghița ; »Fata lui chir Tróncă,« comedie într'un act, în care au jucat dna Pelagia Dologia și dnii George Ghița, Emanuil Beșă și Simeon Pahone ; »Soldatul român la Plevna,« canțonetă de I. P. Bancov, presintată de dl Eliseu I. Dan. Represințatiunea a avut succes frumos, mulțămind deplin numerosul public adunat până și din Bucovina. După represințatiune urmă balul, în care mai multe dame purtară costum național.

Teatrul în Bocșa-montană. Diletanții români din Reșița-Bocșa au dat în luna trecută la Bocșa-montană, în localitățile bereriei, o represințatiune teatrală, jucând piesele : »Cinel-cinel« vodevil. »Rosaliile« vodevil, amëndoue de V. Alecsandri și comedia »Carlanii« de Negruzzi. Dșórele Elisa Stancovici, Maria Cioran, Adela Pocrean, Elisabeta Bernan, Ecaterina Racocean au jucat fôrte bine, asemenea și dl Baias. Corurile conduse de dl Ioan Dolorean au fost bune. Costumele naționale au încântat pe toți. Presidutul Societății de diletanți, dl dr. Cornel Diaconovich, are multe merite în cât priveșce succesul. După teatru urmă joc.

Teatru în Bêrlad. Trupa dlui Th. Popescu a jucat tótă véra în Bêrlad. Trupa eră compusă din 7 persóne. Ultima séră s'a jucat »Nunta cu minciuni,« care a făcut multă plăcere, trupa fiind mai tare în comedie decăt în dramă. Dl Th. Popescu în érna trecută a fost directorul scenei teatrului din Iași.

Reuniunea română de cântări din Sibiu s-a început repetițiunile la 22 septembrie n. și de atunci se urmărește de două ori pe săptămână, luni și joi, dela 6—8 seara, în localitățile seminarului Andreian. Reuniunea a hotărât să înființeze sub auspiciile proprii și sub conducerea dirigentului său, o școală de cor pentru fete.

CE E NOU?

Șoiri personale. *Maj. Sa regele* a dăruit din șatula privată 50 fl. pentru infrumșetarea internă a bisericii gr. or. din Cetatea-de-baltă. — *Moștenitorul de tron Rudolf* va face încă în toamna acesta o vizită regelui și reginei României, în castelul Peleş, la Sinaia. — *Archiducele Albrecht* a mers dela manevrele din Deva la Sinaia, să facă vizită regelui Carol; de acolo amândoi s'au dus la București, unde archiducele a vizitat orașul, apoi pe la Verciorova s'a întors la Viena. — *Dl dr. Daniel P. Barcian* s'a dat dimisiunea din postul de director al școlii de fete cu internat din Sibiu a Asociațiunii transilvane. — *Asistentii ai dlui dr. V. Babeș*, la institutul bacteriologic din București, au fost numiți dnii dr. Emil Pușcariu și dr. Constantin Radulescu; primul ardelean, al doile bănățian. — *Dl Avram Cazan*, vice-colonel în regimentul de infanterie Mecklenburg-Strelitz, a obținut dela Maj. Sa rangul de nobil. — *Dl dr. Emil Vajda*, profesor la școlile reale de staș din Odorheiu-secuiesc, a fost întărit definitiv în postul său. — *Dl V. A. Urechia* a decis să țină o conferință literară la Roman, în folosul ridicării statuei lui Miron Costin. — *Dl Ioan Ch. Atanasiu* din România, inginer mecanic, eșit din școlile din Berlin și de present inginer al societății generale de electricitate din capitala Germaniei, a fost însărcinat cu conducerea instalațiunii electrice în Residenz Theater din Berlin.

Hymen. *Dl Ioan Tanco*, profesor la gimnasiul din Năsăud, la 25 septembrie s'a serbat cununia cu dșora Valeria Pavelia în Năsăud. — *Dl David Cl. Deac*, absolvent de teologie, s'a logodit cu dșora Ludovica Pop, fiica preotului din Chescheșata în Ardeal. — *Dl Petru A. Mihuleț*, absolvent de teologie din archidieceasa Sibiu, la 2 octombrie se va cunună cu dșora Gliceria Pipoș, fiica protopresbiterului gr. or. Basiliu Pipoș din Hondol. — *Dl Iulian Schelegian*, funcționar la »Prima casă națională de pastrare din Budapesta« — s'a fidațat cu dșora Ecaterina Șerban, fiica dlui Nicolau Șerban din Lipova. — *Dl Virgil Tomici*, asesor la scaunul orfanal al comitatului Caraș-Severin, s'a logodit cu dna Maria vęd. Selcelea în Cela.

Asociațiunea transilvană. *Stipendii.* Devenind vacante: un stipendiu de 60 fl. din fundațiunea Marinovici pentru studenți la gimnasiu; un stipendiu de 40 fl. din fundațiunea Radu M. Ruclean pentru studenți la gimnasiu; un stipendiu de 20 fl. din fundațiunea E. D. Bașota pentru gimnasiști cu preferință celor din Munții-Apuseni seu din fostul district al Năsăudului; un ajutor de 20 fl. din fundațiunea Tolaleana pentru tinerii descendinți din vr'o familie de ale fōstei comune Tolaleu, cari ar voi să nvețe vr'o meserie: comitetul Asociațiunii publice concurs cu terminul până la 20 octombrie st. n. 1887. — *Despărțământul Sebeș* s'a ținut adunarea la 2 octombrie în opidul Mercurea, sub presiul dlui I. Piso director, secretar D. David.

Adunări învățătorești. Reuniunea învățătorilor români gr. or. din *districtul Făgăraș* a ținut adunarea

sa generală la 2 și 3 octombrie st. n. în comuna Beclăn, sub presiul dlui Vincențiu Grama, secretar Nicolae Ludu. După încheierea lucrărilor oficiōse, învățătorii George Dobrin, George Taflan, Ioan Bonea, și Ioan Capetă au ținut prelegeri teoretice și practice. — Adunarea generală a reuniunii învățătorilor români gr. or. din *districtul Sighisorei* se țină la 2 și 3 octombrie n. în școla română din Daneș, sub presiul dlui adm. prot. Demetriu Moldovan, notar Ioan Herțoga. Învățătorii Ioan Herțoga, Ioan Muntean, Ioan Florea, Filon Necșa, Dimitrie Stuchirean ținură prelegeri practice și teoretice.

Impărătesa Indiei. Se anunță, că regina Victoria, pentru a fi cu adevărat demnă de titlul său de împărătesă a Indiei, a început de câțva timp să învețe limba indiană. Regina se ocupă atât de mult cu studiul acestei limbi, în cât circulă șgomotul că M. S. pregătește un nou volum al memoriilor sale.

Universitatea din Cernăuți. »R. Pol.« scrie: La facultatea teologică au fost înscriși: 58 studenți ordinari 1 estraordinar, dintre cari 49 au fost români: la facultatea juridică 124 ordin. și 14 estraord., dintre acestia 32 români; la facultatea filosofică au fost înscriși 15 studenți ordin. 23 estraord. și 14 farmacisti, dintre cari 10 români.

Șoiri scurte. *Studenții români* s-au ținut anul acesta congresul la Craiova; congresul a avut un succes deplin și s'a încheiat printr'un banchet. — *Dieta Ungariei* s'a deschis la 29 septembrie n. prin mesagiu regec în castelul din Buda. — *Din Sibiu la Făgăraș* se va clădi o cale ferată vicinală, care în primăvera viitoare trebuie să fie gata. — *Ministrul de interne* a permis, ca comuna mare Lugoș, din comitatul Caraș-Severin, să se pōtă constitui ca oraș cu magistrat regulat. — *Regina din Suedia* a scris reginei Victoria din Anglia, că densa e hotărâtă cu orice preț, să intre în ore-care mănăstire și să-și petreacă zilele din urmă ale vieții departe de șgomotul lumii.

Necrologe. *Teodor Popp*, proprietar mare de Checheș în Banat, a încetat din viață la 29 septembrie, în Lugoș în etate de 66 ani, jelit de soția sa Ofelia, de sora-sa Catarina mărit. Stiru și de sōcra-sa Carolina Popovici. Reposatul, din părinți săraci, s'a făcut prin sirguinta sa o stare frumoasă și a contribuit pentru multe scopuri filantropice naționale: între altele, a fost membru fondator și la societatea pentru fond de teatru român. În mormântarea i s'a făcut la 1 oct. după rital gr. or. în Lugoș, de unde osēmintele i s'au transportat în cripta familiară din B. Giula. — *Ioanichiu Miculescu*, fost paroc gr. or. român în Budapesta, a murit în comuna Alberti-Irșă, la 21 septembrie, în etate de 64 ani: lăsând în doliu pe cumnata vęd. Sofia Miculescu, pe nepoții Virgiliu și Romulus Miculescu și strănepotul Iuliu Cristian Miculescu. În mormântarea i s'a făcut în Budapesta, la 24 septembrie.

Călindarul săptămânei.

Țiua sēpt.	Călindarul vechiu	Călind nou
	Dumineca 1 Ev. dela Luca c. 5, gl. 1, a invierii 7.	
Duminecă	27 † Mart. Calistrat	9 Dionisie
Luni	28 Par. Hariton	10 Gedeon
Mărți	29 Cuv. Chiriacu	11 Burchard
Mercuri	30 Mart. Grigorie	12 Maximilian
Joi	1 Ap. Anania	13 Eduard
Vineri	2 Ciprian și Iustina	14 Calist
Sămbătă	3 Sântitul Dionisie	15 Teresia

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Hūgel Otto în Oradea-mare.